

Sygn. akt I C 920/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 września 2015 r.

Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Barbara Sacewicz
Protokolant:	sekr. sądowy Edyta Dorosz

po rozpoznaniu w dniu 10 września 2015 r. w Białej Podlaskiej

na rozprawie

sprawy z powództwa K. K.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zadośćuczynienie

I. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda K. K. kwotę 5.000,00 (pięć tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% rocznie od dnia 18 lipca 2013r. do dnia 22 grudnia 2014r. i 8% rocznie od dnia 23 grudnia 2014r. do dnia zapłaty z zastrzeżeniem możliwości zmiany wysokości odsetek ustawowych;

II. w pozostałej części powództwo oddala;

III. zasądza od powoda K. K. na rzecz pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. kwotę 574,28 (pięćset siedemdziesiąt cztery złote dwadzieścia osiem groszy) tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 920/13

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 30 sierpnia 2013 r. powód K. K. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na jego rzecz kwoty 15.000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 25 czerwca 2013 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 §1 k.c. oraz zasądzenie kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 4.800,00 złotych wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17,00 zł.

W uzasadnieniu pozwu pełnomocnik powoda podniósł, że w dniu 17 grudnia 2005r. w miejscowości T. J. L. kierując karetką pogotowia ratunkowego marki M. (...), nr rej. (...) do prowadził do zderzenia z prawidłowo poruszającym się pojazdem marki F. (...), nr rej. (...). W wyniku tego zdarzenia śmierć poniosła pasażerka pojazdu marki F. (...) H. G., będąca siostrą powoda oraz kierowca tego pojazdu W. G.. Z uwagi na śmierć sprawcy wypadku J. L., postępowanie przygotowawcze prowadzone w sprawie o czyn z art. 177§ 2 k.k. w zw. z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 11§ 2 k.k. zostało umorzono. Posiadacz pojazdu, którym kierował sprawca wypadku w dacie zdarzenia posiadał obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w pozwanym zakładzie

ubezpieczeń. Powód reprezentowany przez (...) S.A. pismem z dnia 13.06.2013r. zgłosił stronie pozwanej roszczenie w kwocie 20.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych w związku ze śmiercią siostry. Pozwany decyzją z dnia 24.06.2013r. odmówił wypłaty zadośćuczynienia przez powoda uzasadniając to brakiem podstawy prawnej. Pełnomocnik podniósł, iż powód był młodszym bratem H. G.. Mała różnica wieku pomiędzy rodzeństwem powodowała, że ich relacje były bardzo zażyłe. Razem spędzili swoje dzieciństwo i lata młodości wspólnie bawiąc się, chodząc do tej samej szkoły, pomagając w gospodarstwie rolnym czy dorabiając zbieraniem owoców. Powód zawsze mógł liczyć na pomoc i wsparcie siostry, czuł się przy niej bezpiecznie. W późniejszym okresie ich życia, pomimo zamieszkiwania w różnych miejscowościach powód regularnie spotykał się ze swoją siostrą i utrzymywał z nią kontakt telefoniczny. Śmierć siostry była dla niego szokiem, do dnia dzisiejszego tęskni za siostrą i cały czas o niej myśli. W dalszej części uzasadnienia pełnomocnik wskazał podstawę żądania pozwu oraz okoliczności, które uzasadniają wysokość dochodzonego zadośćuczynienia.

W odpowiedzi na pozew pełnomocnik pozwanego nie uznał powództwa i wniósł o jego oddalenie w całości oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu swego stanowiska podniósł, iż w niniejszej sprawie zachodzi brak podstaw prawnych do dochodzenia przez stronę powodową zadośćuczynienia pieniężnego w związku z naruszeniem dóbr osobistych z powołaniem na art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. Podstawę prawną do dochodzenia tego rodzaju żądań może stanowić jedynie art. 446§4 k.c. przewidujący możliwość przyznania najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę doznaną w związku ze śmiercią poszkodowanego będącą skutkiem rozstroju zdrowia czy uszkodzenia ciała przez osobę trzecią. Jednakże artykuł ten został wprowadzony do kodeksu cywilnego ustawą z dnia 30.05.2008r. o zmianie ustawy kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie z dniem 03.08.2008r. Zdaniem pełnomocnika z uwagi na art. 3 k.c. przewidujący podstawową zasadę prawną, według której prawo nie działa wstecz jak i mając na uwadze treść art. XXVI przepisów wprowadzających kodeks cywilny, przewidziana w art. 446§4 k.c. regulacja znajduje zastosowanie jedynie do stosunków prawnych powstałych po dacie 03.08. 2008r. Z uwagi na to, że zdarzenie powodujące śmierć H. G. miało miejsce w dniu 17.12.2005r. przepis ten nie mógłby stanowić podstawy roszczeń strony powodowej w przedmiotowej sprawie. Ponadto pełnomocnik podniósł, iż żądana przez stronę powodową kwota 15.000,00 zł jest nieadekwatna, albowiem u powoda nie występuje nic poza zwykłą reakcją żalobną, która jest naturalnym objawem po śmierci osoby bliskiej, a nadto pamięć o osobie zmarłej nie może być utożsamiana z nieustannym pozostawaniem w żałobie.

W dalszym toku postępowania pełnomocnicy stron podtrzymali swoje stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 17 grudnia 2005 roku w miejscowości T., gmina L. miał miejsce wypadek drogowy, w którym uczestniczyły dwa samochody: karetka pogotowia ratunkowego o numerze rejestracyjnym (...) kierowana przez J. L. oraz F. (...) o numerze rejestracyjnym (...) kierowany przez W. G.. W wyniku wypadku śmierć na miejscu ponieśli J. L., W. G. i jego żona H. G.. W toku śledztwa wszczętego w związku z przedmiotowym wypadkiem ustalono, iż to J. L. naruszył zasady ruchu drogowego, w tym zwłaszcza nie dostosował prędkości pojazdu do panujących warunków na drodze, wskutek czego doprowadził do poślizgu bocznego pojazdu i zderzenia z nadjeżdżającym z naprzeciwka samochodem osobowym kierowanym przez W. G.. Zgromadzony w śledztwie materiał dowodowy pozwolił na przyjęcie, iż sprawcą wypadku był J. L.. Postanowieniem z dnia 31 marca 2006r. śledztwo w sprawie przedmiotowego wypadku zostało umorzone wobec śmierci osoby podejrzanej tj. na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. (kopia odpisów skróconych aktów zgonu - k. 34, kopia postanowienia Prokuratora Rejonowego o umorzeniu postępowania – k. 15 – 16, 18 w aktach szkody).

W chwili śmierci siostra powoda H. G. miała 51 lat. W okresie poprzedzającym wypadek mieszkała wraz z mężem W. i dwoma synami w L.. W tym czasie powód również miał swoją rodzinę i mieszkał w B.. Pomimo odległości powód często spotykał się z siostrą. H. G. wraz z rodziną przyjeżdżała do domu rodzinnego na każde święta, które spędzała z powodem oraz pozostałym rodzeństwem i ich rodzinami. Powód przez cały czas utrzymywał bliskie stosunki z siostrą H.. Była jego najstarszą siostrą. Do końca byli ze sobą bardzo zżyci. W czasie, gdy byli jeszcze dziećmi dużo czasu spędzali razem. Chodzili do tej samej szkoły, wspólnie się bawili oraz pomagali w gospodarstwie rolnym ich rodziców.

Powód zawsze mógł liczyć na pomoc i wsparcie siostry. Była ona zawsze uśmiechnięta i gotowa do pomocy. Po wyjściu za mąż i wyprowadzeniu się H. z rodzinnego domu powód często ją odwiedzał. Przez cały czas rodzeństwo utrzymywało bliskie kontakty. Śmierć siostry H. była dla powoda ogromnym szokiem. Powód bardzo ciężko przeżył śmierć swojej siostry i jej męża. Nie mógł spać. Zażywał leki uspokajające, które mu jednak nie pomagały. Powód zamknął się w sobie, stał się bardzo małomówny. Zaczął bardzo dużo palić papierosów. Do chwili obecnej powód czuje ból i rozpacz. Cały czas odczuwa brak swojej siostry H., ciągle ją wspomina i za nią tęskni. (zeznania powoda – k. 77 v-te – 78, 96 v-te – 97), zeznania świadka E. K. – k. 78 - 78 v-te).

Sprawca zdarzenia w chwili przedmiotowego wypadku posiadał obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w (...) S.A. z siedzibą w W. (polisa nr (...) w aktach szkody).

W piśmie z dnia 13 czerwca 2013r. skierowanym do ubezpieczyciela powód wraz ze swoimi siostrami W. Ł. i S. K. wnieśli o przyznanie na ich rzecz kwot po 20.00,00zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w związku ze śmiercią ich siostry. (pismo – k.12 w aktach szkody). Pismem z dnia 24 czerwca 2013r. pozwany poinformował (...) S.A. w L. reprezentujące powoda, W. Ł. i S. K. o braku podstaw do przyznania zadośćuczynienia z art. 448 k.c. na rzecz w/w. (pismo-k.26 w aktach szkody).

Powyższy stan faktyczny był bezsporny. Sąd ustalił go w oparciu o zeznania powoda K. K., świadka E. K. oraz dokumenty złożone przez strony, których wiarygodność nie była przez nich kwestionowana. Sąd w całości obdarzył wiarą zeznania powoda. Były one składane rzetelnie, mimo emocjonalnego stosunku do sprawy i oczywistego zainteresowania jej rezultatem. Waler wiarygodności Sąd przyznał również zeznaniom świadka E. K.. W swojej relacji przedstawiła znane jej okoliczności, z którymi bezpośrednio się zetknęła. Jest żoną powoda, a zatem miała możliwość obserwacji męża i zmian w jego zachowaniu po śmierci siostry. Sam fakt istniejącego pomiędzy świadkiem a powódką stosunku bliskości nie może dyskredytować zeznań świadka skoro zeznania te znajdują potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym.

Pozostałe dokumenty w sprawie jako niekwestionowane przez strony zostały uwzględnione w całości.

Sąd zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie powód dochodzi świadczenia wynikającego z ochrony ubezpieczeniowej udzielonej posiadaczowi pojazdu M. nr rej. (...) przez stronę pozwaną - (...) Spółkę Akcyjną w W. z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych na podstawie polisy numer (...).

Pełnomocnik strony powodowej wskazał, że podstawę prawną zgłoszonego roszczenia stanowi art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c.

Podstawa odpowiedzialności pozwanego była sporna, dlatego też należy wspomnieć, iż stosownie do treści art. 822 k.c. w zw. z art. 34 ust. 1, art. 35 i art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych: z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych jest objęta odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym w okresie trwania odpowiedzialności ubezpieczeniowej, wyrzuciła szkodę w związku z ruchem tego pojazdu. Odszkodowanie ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym, najwyżej jednak do ustalonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej.

Zgodnie zaś z art. 448 k.c. zd. 1 w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie

zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Należy podkreślić, że w toku procesu pozwany nie kwestionował okoliczności faktycznych podanych przez stronę powodową co do okoliczności wypadku. Poddawał natomiast w wątpliwość związek przyczynowy pomiędzy wypadkiem a następstwami tego zdarzenia dla powoda. Pozwany ubezpieczyciel wskazywał na bezpodstawność roszczenia w oparciu o art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c., a także na to, że roszczenie powoda pozostaje poza zakresem ochrony ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych.

Pozwany w toku postępowania prezentował stanowisko, że roszczenie co do zasady nie jest usprawiedliwione, ponieważ art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. nie pozwala na zasądzenie zadośćuczynienia pieniężnego od ubezpieczyciela na rzecz najbliższych członków rodziny w sytuacji, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu (wypadku komunikacyjnego), który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r.

Należy jednak zwrócić uwagę, że zagadnienie to było wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego.

W uchwale z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, Sąd Najwyższy wskazał, że „najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 roku”. W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy potwierdził, że do katalogu dóbr osobistych należy zaliczyć również więzi rodzinne. Wskazał, że „więzi te stanowią fundament prawidłowego funkcjonowania rodziny i podlegają ochronie prawnej (art. 18 i 71 Konstytucji RP, art. 23 k.r.o.). Skoro dobrem osobistym w rozumieniu art. 23 k.c. jest kult pamięci osoby zmarłej, to - a fortiori - może nim być także więź między osobami żyjącymi. Nie ma zatem przeszkód do uznania, że szczególna więź emocjonalna między członkami rodziny pozostaje pod ochroną przewidzianą w art. 23 i 24 k.c.”. W dalszej części uzasadnienia Sąd Najwyższy podniósł, że „przyjęcie zaprezentowanego zapatrywania nasuwa - rzecz jasna - pytanie o sens wprowadzenia przez ustawodawcę unormowania przewidującego wprost przyznanie zadośćuczynienia za krzywdę wskutek śmierci osoby bliskiej. Jeżeli bowiem przed wejściem w życie art. 446 § 4 k.c. możliwe było dochodzenie tego zadośćuczynienia na podstawie art. 448 w związku z art. 24 § 1 k.c. - w brzmieniu obowiązującym po nowelizacji tych przepisów, dokonanej ustawą z dnia 23 czerwca 1996 roku o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. nr 114, poz. 542) - to mogłoby się wydawać, że takie szczególne rozwiązanie nie było potrzebne. Wniosek taki trudno byłoby jednak zaakceptować. Dodanie art. 446 § 4 k.c. nie jest jedynie wyrazem woli ustawodawcy potwierdzenia dopuszczalności dochodzenia zadośćuczynienia na gruncie przepisów obowiązujących przed wejściem w życie tego przepisu, lecz dokonania zmiany w ogólnej regule wynikającej z art. 448 k.c. przez zawężenie kręgu osób uprawnionych do zadośćuczynienia. Gdyby nie wprowadzono art. 446 § 4 k.c., roszczenia tego mógłby dochodzić każdy, a nie tylko najbliższy członek rodziny. Przepis ten ułatwia dochodzenie zadośćuczynienia, gdyż umożliwia jego uzyskanie bez potrzeby wykazywania jakichkolwiek innych - poza w nim wymienionych - przesłanek. Niewątpliwie wzmacnia też on wykładnię art. 446 § 3 k.c. wiążącą funkcję tego przepisu wyłącznie z ochroną majątkową. Nie można zatem zasadnie twierdzić, że art. 446 § 4 k.c. stanowi swoiste superfluum, pozbawione głębszego sensu normatywnego. Rozważania powyższe prowadzą do wniosku, że po wprowadzeniu art. 446 § 4 k.c. podstawę dochodzenia zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przed dniem 3 sierpnia 2008 r. w następstwie naruszenia deliktem dobra osobistego w postaci szczególnej więzi rodzinnej łączącej osobę zainteresowaną ze zmarłym stanowi art. 448 w związku z art. 24 § 1 k.c.” (por. również wyrok SN z dnia 14 stycznia 2010 r., IV CSK 307/09 i z dnia 11 maja 2011 r., I CSK 621/10).

W uchwale z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11 (OSNC 2012, nr 1, poz. 10) Sąd Najwyższy stwierdził, że „sąd może przyznać najbliższemu członkowi rodziny zmarłego zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 w związku z art. 24 § 1 k.c., także wtedy, gdy śmierć nastąpiła przed dniem 3 sierpnia 2008 roku wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia”. Sąd Najwyższy zaznaczył przy tym, że nie każdą więź rodzinną niejako automatycznie należy zaliczyć do katalogu dóbr osobistych, lecz jedynie taką, której zerwanie powoduje ból, cierpienie, rodzi poczucie krzywdy. Tylko zatem przy naruszeniu bardzo silnej więzi, np. między rodzicami a dziećmi, małżonkami czy rodzeństwem można mówić o naruszeniu dobra osobistego, a osoba dochodząca roszczenia

na podstawie art. 448 k.c. powinna wykazać istnienie tego rodzaju więzi, stanowiącej jej dobro osobiste podlegające ochronie.

Orzecznictwo Sądu Najwyższego z okresu po podjęciu uchwały z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11, konsekwentnie i jednolicie podtrzymało zajęte w niej stanowisko (por. np. wyroki z dnia 26 lipca 2012 r., I PK 18/12, z dnia 11 lipca 2012 r. II CSK 677/11, z dnia 15 marca 2012 r., I CSK 314/11 i z dnia 5 października 2011 r., IV CSK 10/11, OSNC - ZD 2012 r. Nr C, poz. 55, oraz uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., III CZP 67/12, z dnia 20 grudnia 2012 r., III CZP 93/12, uchwała z dnia 12 grudnia 2013 r. III CZP 74/13, (...) 2013, nr 12, s. 14).

Podsumowania powyższych wywodów dokonał obecnie Sąd Najwyższy w postanowieniu składu siedmiu sędziów z dnia 27 czerwca 2014 r. w sprawie o sygn. akt III CZP 2/14, gdzie odmawiając podjęcia uchwały na wniosek Rzecznika Ubezpieczonych w uzasadnieniu postanowienia w istocie jednak przesądził ostatecznie, iż osobie najbliższej przysługuje z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych zadośćuczynienie pieniężne za krzywdę wynikającą z naruszenia jej dobra osobistego, nawet gdy poszkodowany zmarł przed 3 sierpnia 2008 r. Sąd Rejonowy podziela powyższe wnioski.

Odnosząc się natomiast do argumentacji pozwanego, który kwestionował swoją odpowiedzialność także za krzywdę wyrządzoną naruszeniem dóbr osobistych powódki, podnosząc, iż tego rodzaju następstwa wypadku nie są objęte ochroną ubezpieczeniową, należy wskazać, że również i w tej kwestii Sąd Najwyższy w postanowieniu III CZP 2/14 wypowiedział się jednoznacznie.

W powołanym postanowieniu Sąd Najwyższy przypomniał, iż powstające na tym tle wątpliwości zostały już rozstrzygnięte w uchwale z dnia 7 listopada 2012 r., III CZP 67/12, w której Sąd Najwyższy przyjął, że § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 r. w sprawie ogólnych warunków ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów nie wyłącza z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c. Punktem wyjścia dla sformułowanej tezy było zaakceptowanie jednolicie ukształtowanego i utrwalonego w judykaturze Sądu Najwyższego stanowiska, że spowodowanie śmierci osoby bliskiej mogło stanowić naruszenie dobra osobistego członków rodziny zmarłego w postaci szczególnej więzi rodzinnej i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c., jeżeli śmierć nastąpiła przed 3 sierpnia 2008 r.

Sąd Najwyższy wskazał, że zasady i granice odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń w ramach ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym wyznacza odpowiedzialność ubezpieczonego, co oznacza, że obowiązek ubezpieczonego zapłaty zadośćuczynienia osobom bliskim zmarłego na podstawie art. 448 k.c. zostaje przejęty przez ubezpieczyciela. Uznanie, że w takim przypadku zakres odpowiedzialności ubezpieczyciela nie pokrywa się z zakresem odpowiedzialności ubezpieczonego musiałoby znajdować oparcie w konkretnej podstawie prawnej wyłączającej odpowiedzialność ubezpieczyciela, której rozporządzenie z dnia 24 marca 2000 r. nie zawiera. Nie może jej stanowić § 10, z którego wynika, że ubezpieczyciel jest z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zobowiązany do naprawienia szkody komunikacyjnej polegającej na śmierci, uszkodzeniu ciała lub rozstroju zdrowia (szkody majątkowej i niemajątkowej) oraz szkody w mieniu (majątkowej).

Sąd Najwyższy wskazał przy tym, że zajęte w uchwale stanowisko jest aktualne także na gruncie art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, który zastąpił mający identyczną treść § 10 rozporządzenia z dnia 24 marca 2000 r. Sąd Najwyższy odniósł się również do identyfikacji dobra osobistego naruszonego w razie śmierci osoby najbliższej wskutek czynu niedozwolonego. Uznał, że tym dobrem jest szczególna emocjonalna więź rodzinna między najbliższymi, a ponieważ dochodzi do naruszenia własnego dobra osobistego osób bliskich zmarłego, to są oni bezpośrednio poszkodowani czynem sprawcy.

Przedstawione stanowisko zaakceptował Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 grudnia 2012 r., III CZP 93/12, dzieląc ocenę o jego aktualności na gruncie art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Podlegające ochronie dobro osobiste, do którego naruszenia dochodzi w razie śmierci osoby bliskiej, określił jako szczególną emocjonalną więź rodzinną między najbliższymi.

Podjęcie przez Sąd Najwyższy w pełni zgodnych uchwał z dnia 7 listopada 2012 r., III CZP 67/12 i z dnia 20 grudnia 2012 r., III CZP 93/12, w których jednoznacznie przyjęto, że żadne unormowania nie wyłączały z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c., usunęło nasuwające się na tym tle wątpliwości interpretacyjne.

Podkreślenia wymaga zgodność przyjętego w powołanych uchwałach Sądu Najwyższego kierunku wykładni ze stanowiskiem zajmowanym w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, nakazującym interpretację dyrektyw komunikacyjnych w taki sposób, że obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej wynikającej z ruchu pojazdów mechanicznych musi obejmować zadośćuczynienie za szkody niemajątkowe poniesione przez osoby bliskie poszkodowanych, którzy zmarli w wypadku, o ile zadośćuczynienie to jest przewidziane przez prawo krajowe (wyroki z dnia 24 października 2013 r.: C-22/12 Katarina H. przeciwko R. P. i C-277/12 B. H. i V. D. przeciwko (...)).

Zgodnie z art. 448 k.c. w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Z przepisu art. 24 § 1 k.c. wynika, iż nie każde naruszenie dobra osobistego umożliwia wystąpienie z roszczeniami ochronnymi. Jest to możliwe dopiero wtedy, gdy działanie naruszającego będzie bezprawne, tj. sprzeczne z prawem lub godzące w zasady współżycia społecznego.

Z kolei treść art. 23 k.c. stanowi o katalogu dóbr osobistych, który ma charakter otwarty. Przepis ten wymienia dobra osobiste człowieka pozostające pod ochroną prawa cywilnego w sposób przykładowy, uwzględniając te dobra, które w praktyce mogą być najczęściej przedmiotem naruszeń. Nie budzi jednak wątpliwości, że przedmiot ochrony oparty na podstawie art. 23 k.c. i 24 k.c. jest znacznie szerszy. Należy uznać, że ochronie podlegają wszelkie dobra osobiste rozumiane jako wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które w życiu społecznym uznaje się za doniosłe i zasługujące z tego względu na ochronę. Wymienione wyżej judykaty przesądzają, że więź rodzinna jest dobrem osobistym, a jego naruszenie uzasadnia przyznanie zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c.

Nadto, w doktrynie podkreśla się, że katalog dóbr osobistych określonych w art. 23 k.c. ma charakter otwarty. Judykatura i doktryna ciągle odkrywają nowe postaci dóbr osobistych np. kult pamięci po zmarłej osobie bliskiej, sfera życia prywatnego, prawo do korzystania z nieskażonego środowiska, cisza domowa. Brak jest ostrych granic pomiędzy poszczególnymi dobrami. Występują wątpliwości dotyczące relacji między poszczególnymi dobrami osobistymi wymienionymi w art. 23 k.c. oraz pomiędzy nimi, a tymi nowymi. Precyzyjne ustalenie listy dóbr osobistych nie jest w tej sytuacji możliwe (por. M. Pazdan (w): System Prawa Prywatnego, t. 1, Warszawa 2007, s. 1118 -1119, s. 1141 -1149). Według powszechnie panującego przekonania dobra osobiste są wartościami niemajątkowymi związanymi z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawnych, w przypadku osób fizycznych związanych z osobowością człowieka i obejmujących fizyczną i psychiczną integralność człowieka, jego indywidualność, godność i pozycję w społeczeństwie, co stanowi przesłankę samorealizacji osoby ludzkiej (por. M. Pazdan (w): System Prawa Prywatnego, t. 1, Warszawa 2007, s. 1117). Rola tych dóbr w społeczeństwie nieustannie wzrasta. Towarzyszy temu wzmocnienie ochrony prawnej dóbr osobistych (por. M. Pyziak –Szafnicka (w): System Prawa Prywatnego, t. 1, Warszawa 2007, s. 717, s. 719).

Z ustalonych w sprawie okoliczności niewątpliwie wynika, iż pomiędzy powodem a jego zmarłą siostrą istniała szczególnie więź emocjonalna uzasadniająca uznanie jej za osobę dla niego najbliższą. Rodzeństwo było ze sobą bardzo żyte. H. była najstarszą siostrą powoda i zawsze mógł on liczyć na jej pomoc i wsparcie. Była ona ciągle uśmiechnięta i pełna pozytywnej energii, którą przekazywała innym. Pomimo założenia własnych rodzin nadal utrzymywali częste kontakty. Każde święta spędzali wspólnie w rodzinnym domu. Wbrew twierdzeniom pełnomocnika pozwanego nie można uznać, by powód nie doznał większej krzywdy niż wynikająca z normalnego procesu żałoby. Z zeznań powoda, jak również zeznań świadka E. K. wynika, że powód bardzo mocno przeżył śmierć swojej siostry, która zginęła w wypadku wraz ze swoim mężem. Po śmierci siostry nie mógł spać i musiał zażywać leki uspokajające, które mu jednak nie pomagały. Zamknął się w sobie, czuł ból i ogromną rozpacz. Ciągle myślał o zmarłej siostrze i nie mógł przeboleć jej straty. Do chwili obecnej powód odczuwa brak swojej siostry H., cały czas ją wspomina i za nią tęskni. Każda uroczystość rodzinna jest dla niego ciężkim przeżyciem, albowiem wcześniej każde święta spędzał z siostrą i jej rodziną. Przy każdej okazji odwiedza grób siostry, który znajduje się w L..

W ocenie Sądu doznane przez powoda wyżej opisane cierpienia psychiczne uzasadniają przyznanie jej zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

Ustalając wysokość zadośćuczynienia należy mieć na uwadze, iż kompensacie ma podlegać w tym wypadku doznana krzywda, wobec czego ustalenie wysokości zadośćuczynienia, jest bardzo utrudnione, bowiem nie jest możliwe określenie rozmiaru bólu i cierpienia powoda, na skutek śmierci najbliższego członka rodziny. W literaturze zwraca się uwagę, że na rozmiar krzywdy mają przede wszystkim wpływ: dramatyzm doznań osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem tego odejścia (np. nerwicy, depresji, roli w rodzinie pełnionej przez osobę zmarłą, stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy, wiek pokrzywdzonego (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3.06.2011 r., III CSK 279/10, LEX nr 898254). Należy podkreślić, że śmierć osoby najbliższej powoduje naruszenie dobra osobistego osoby związanej emocjonalnie ze zmarłym. Nie każdą więź rodzinną niejako automatycznie należy zaliczyć do katalogu dóbr osobistych, lecz jedynie taką, której zerwanie powoduje ból, cierpienie, rodzi poczucie krzywdy. Roszczenie najbliższych członków rodziny zmarłego o przyznanie stosownego zadośćuczynienia pieniężnego ma zrekompensować doznaną przez nich krzywdę w związku ze śmiercią osoby bliskiej, przy czym powołany przepis nie wskazuje żadnych kryteriów, jakie należy brać pod uwagę przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia pieniężnego. Suma przyznana tytułem zadośćuczynienia pieniężnego ma być „odpowiednia”. Podkreślenia wymaga okoliczność, iż mierzenie cierpienia osób, które nie doznały uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia jest niezwykle trudne, bowiem niełatwo jest ocenić, jak silne były relacje między ludźmi, a tym bardziej kłopotliwe jest przełożenie bólu psychicznego i emocji na środki materialne, tj. zadośćuczynienie w formie pieniężnej. Orzecznictwo wypracowało pewne kryteria, na podstawie których dokonuje się oceny wysokości należnego świadczenia.

Sąd ustalając wysokość zadośćuczynienia na rzecz powoda brał pod uwagę przede wszystkim relacje łączące powoda ze zmarłą siostrą, wzajemnie okazywane wsparcie, troskę, a także poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany tragiczną śmiercią siostry. Z drugiej strony należy uwzględnić fakt, iż powód w chwili śmierci swojej siostry miał już swoją rodzinę, w której mógł znaleźć oparcie w tak trudnych dla niego chwilach, niewątpliwie wpływ czasu od tragicznej śmierci siostry na pewno w jakimś stopniu złagodził przykre przeżycia powoda związane ze śmiercią siostry.

Mając na uwadze wszystkie omówione wyżej okoliczności Sąd uznał, iż adekwatną do rozmiaru doznanej przez powoda krzywdy jest suma zadośćuczynienia w wysokości 5.000 zł.

W tym stanie rzeczy, Sąd zasądził od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda K. K. kwotę 5.000 złotych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 18 lipca 2013r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałej części. W ocenie Sądu w okolicznościach niniejszej sprawy kwota ta spełnia walor kompensacyjny zadośćuczynienia i jednocześnie nie prowadzi do nieuzasadnionego wzbogacenia powoda, a jednocześnie nie jest nadmierna dla

zobowiązanego. Ponadto należy wskazać, iż bez względu na wysokość zasądzonej kwoty przyznane zadośćuczynienie nie zrekompensuje straty, jaką powód poniósł przez nagłą i tragiczną śmierć siostry. Jak wcześniej wskazano nie jest możliwe rzeczywiste wycenienie ujemnych odczuć powoda związanych ze śmiercią siostry. Dlatego też zdaniem Sądu przyznana tytułem zadośćuczynienia kwota przynajmniej w części zrekompensuje powodowi śmierć najbliższej dla niej osoby.

Zgodnie z przepisem art. 481 § 1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności. Orzeczenie zasądzające zadośćuczynienie za doznaną krzywdę ma charakter rozstrzygnięcia deklaratoryjnego (nie zaś prawo kształtującego), a zobowiązanie do zapłaty zadośćuczynienia jest zobowiązaniem z natury rzeczy bezterminowym, dlatego też przekształcenie go w zobowiązanie terminowe następuje stosownie do treści art. 455 k.c. (niezwłocznie) - w wyniku wezwania pokrzywdzonego, skierowanego wobec podmiotu zobowiązanego do naprawienia szkody, do spełnienia świadczenia. Reguła ta, w zakresie terminu spełnienia świadczenia, doznaje modyfikacji w przypadku, gdy podmiotem zobowiązanym do naprawienia szkody jest zakład ubezpieczeń. Wówczas termin do spełnienia świadczenia wyznacza regulacja art. 817 k.c. oraz art. 14 ust.1 i 2 ustawy z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Pozwanego wiąże termin wynikający z powołanego wyżej przepisu, jest zatem obowiązany spełnić świadczenie w terminie 30 dni, licząc od daty, kiedy dowiedział się o szkodzie. Jak wynika z akt szkody pozwanemu szkoda została zgłoszona w dniu 17 czerwca 2013r. (k. 13 w aktach szkody), a zatem termin do spełnienia świadczenia upłynął pozwanemu z dniem 17 lipca 2013r. Stąd też zasadnym było zasądzenie odsetek ustawowych od kwoty 5.000,00 zł od dnia 18 lipca 2013r. do dnia zapłaty i jednoczesne oddalenie powództwa w zakresie dalszego roszczenia odsetkowego.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c., stosunkowo rozdzielając pomiędzy strony obciążenie związane z poniesieniem kosztów sądowych, oraz § 6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu z dnia 28 września 2002 r. (Dz.U. Nr 163, poz. 1349). Rozstrzygając o kosztach Sąd uznał, iż powód wygrał sprawę w części dotyczącej kwoty 5.000,00 zł tj. w 33%, natomiast pozwany wygrał sprawę w 67%. Powód poniósł koszty w wysokości 3.167,00 zł, na które składają się: opłata sądowa od pozwu w kwocie 750,00 zł, koszty zastępstwa procesowego w kwocie 2.400,00 zł i kwota 17,00 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Natomiast pozwany w toku postępowania przed sądem I instancji poniósł koszty w wysokości 2.417,00 zł, na które składają się: kwota 2.400,00 zł tytułem zastępstwa procesowego i 17,00 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Tak więc mając na uwadze wynik sprawy powodowi należy się kwota 1.045,11 zł (3.167,00 zł x 33%), pozwanemu zaś kwota 1.619,39 zł (2.417,00 zł x 67%). Kompensując ww. koszty pozwanemu należy się kwota 574,28 zł (1619,39 zł- 1045,11 zł).

Z tych wszystkich względów, na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. oraz pozostałych powołanych w treści uzasadnienia przepisów, orzeczono jak w wyroku.